

NIEUWSBRIEF

Nummer 93

Juni 2018

Geopend:
dinsdag tot
en met vrijdag
en de eerste
zaterdag van
de maand van
12:00-16:00

Max Euwe Centrum

Max Euweplein 30a • 1017 MB Amsterdam
020-625 7017 euwemec@xs4ll.nl www.maxeuwe.nl

Bestuur en medewerkers

BESTUUR

J. van Run voorzitter
F. Jacobs, secretaris
A. Riemens, penningmeester
D. Brouwer, algemeen lid
F. Lommers, algemeen lid
J. Medina, algemeen lid
M. Stam, algemeen lid

Algemeen adviseur: H. Ree
Adviseur topschaak: J. Timman
Adviseur public relations: H. Böhm
Adviseur wetenschap: H. van den Herik

MEDEWERKERS

Bibliothecaris: E. Straat
Conservator: J. Vijfschaft
Donateuradministrateur: R. Nep
Financieel administrateur: A. Bezemer
Foto's: B. Beekhuizen en archief MEC
Manager: E. Sibbing
Redactie Nieuwsbrief: M. bij de Weg,
D. Goes, F. Jacobs, E. Sibbing en E. Straat
Opmaak Nieuwsbrief: W. Dormits
Vrijwilligers: P. Beekhuizen, B. Boyaci,
D. Brink, W. Colenbrander, R. Hillebrandt,
B. Stam, C. ten Woude en L. Zevedei
Webmaster: B. van den Berg

ADVERTENTIE

Inhoud

Bestuur en medewerkers	2
Het ontstaan van het jeugdschaak in Nederland (2)	4
Philidor, Prokofiev en andere schakende componisten	9
Uitreiking Euwering in beeld	14
Reacties op de overdracht van de Euwering	17
Verbeter je spel met nieuwe boeken	23
Hoe Grünfeld zijn been verloor.....	26
Dertig jaar Stappenmethode	27
Financieel jaarverslag 2017.....	32
Donateurs, schenkingen en vrijwilligers.....	34

Van de redactie

Deze keer veel aandacht voor jeugdschaak: het tweede deel over Het Ontstaan van het jeugdschaak in Nederland, Dertig jaar Stappenmethode en de uitreiking van de Euwering. Daarnaast het vierde deel over Schaken en muziek en de nodige boekrecensies. Ten slotte nog nieuws van het MEC, zoals het financieel jaarverslag over 2017 en de kalender.

Ook ons jaarlijkse Pleinfestival, op zaterdag 30 juni, staat in het teken van de jeugd, want de talenten Machteld van Foreest (10 jaar!), IM Liam Vrolijk en IM Lucas van Foreest zullen de simultaans, klokseances en snelschaakshows geven. De gemiddelde leeftijd van de drie talenten is nog geen 15 jaar! Liam Vrolijk wordt op ons Pleinfestival gehuldigd als Talent van het jaar 2017 en is daarmee de opvolger van Lucas van Foreest. Komt dat zien!

Veel leesplezier toegewenst en hopelijk tot zaterdag 30 juni!

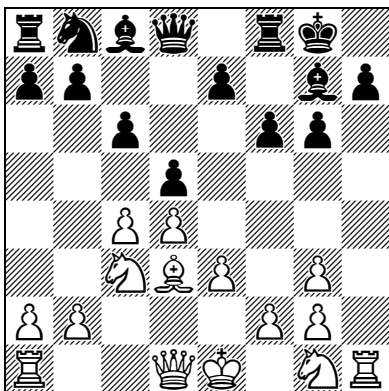

Het ontstaan van het jeugdschaak in Nederland (2)

Eddy Sibbing

Het eerste artikel eindigde in 1951 toen het eerste jeugdkampioenschap van Nederland werd gehouden. In onze digitale Nieuwsbrief van maart jongstleden hebben we een reactie geplaatst van Jaap Staal, die derde werd bij dit kampioenschap. Ruim 66 jaar later is hij nog steeds verbolgen over het feit dat hij in 1952 niet op de hoogte was van het verhogen van de leeftijdsgrens naar 19 jaar, zodat hij nogmaals een kans had gehad om Nederlands jeugdkampioen te worden. De communicatie hierover was blijkbaar ondermaats en mogelijk ook het gevolg van het feit dat het jeugdschaak nog steeds niet officieel vertegenwoordigd was in het KNSB-bestuur.

In 1953 komt het boekje *Schoolschaak* van M. Bijpost, inspecteur van het Lager Onderwijs te Rotterdam, uit. Een leidraad (voor de leraar, 22 pagina's) en een boekje met opgaven (voor de leerling, 14 pagina's) doet een klein beetje denken aan de opzet van een lesmethode zoals *De Stappenmethode*. In de leidraad staat nuttige didactische en organisatorische informatie voor de leraar en 15 uitgewerkte lessen met antwoorden. Een nuttig hulpmiddel voor hen die weinig of geen didactische ervaring hadden. De 150 opgaven in het boekje voor de leerling lopen uiteen van het laagste niveau (Opgave 1: "Plaats de witte koning op a1. Naar hoeveel velden kan de koning gaan?") tot redelijk hoog niveau, zoals in onderstaande stelling:

Euwe-Aljechin, na 9., 0-0; 14^e partij WK-match 1935

(Opgave 149) "Dr. Euwe bracht een torenoffer dat hem een pion opleverde, omdat

zwart het cadeautje weigerde. Wie ziet wat er gebeurd zou zijn als zwart het offer had aangenomen?" Antwoord: 10.Th1xh7 Kg8xh7 11.Dd1-h5+ Kh7-g8 12.Ld3xg6 en wit wint.

Ondanks het gebrek aan een landelijke jeugdleader waren er in het hele land jeugdcommissies actief, en op 11 september 1954 vergadert de commissie jeugdschaak met de "contactmannen" uit het land. De organisatie verschilt per onderbond: soms wordt het jeugdschaak georganiseerd voorafgaand aan de clubavond, zodat het zaalhuur scheelt (Zwolle), soms is er een kleine gemeentelijke subsidie beschikbaar (Hilversum), in Amsterdam werken "vooraanstaande spelers" mee, en in Zeeland

is jeugschaak een kostbare aangelegenheid vanwege de grote reisafstanden, al kan men daar wel weer gratis zaalruimte krijgen in scholen en bedrijven. Men wil zich daarnaast niet alleen richten op de scholieren, maar ook op die kinderen die de school reeds hebben verlaten. Conclusie is dat veel van de initiatieven afhankelijk zijn van de persoonlijke contacten, zoals dat vandaag de dag nog steeds het geval is. De jeugdcommissie verzoekt het KNSB-bestuur om geldmiddelen ter beschikking te stellen, aldus de secretaris van de jeugdcommissie, J.W. Spakman uit Baarn.

In maart 1955 kwam er dan eindelijk een officiële jeugdleader in het KNSB-bestuur, maar dat had een aparte reden: “Door het aftreden van de 72-jarige heer J.G. van Burken kwam een plaats vrij in het bestuur, waardoor de reeds lang gekoesterde wens een landelijke jeugdleader in het bestuur op te nemen vervuld kon worden. De Bondsraad benoemde in de maartvergadering de heer H. de Graaf te Soest, aan wie het bestuur bedoelde functie toevertrouwde. (...) Van de commissies werd die voor het jeugschaak opgeheven in verband met de benoeming van een jeugdleader, waardoor deze de vrije hand kreeg.”

Deze H. (Harry) de Graaf gaat voortvarend te werk want regelmatig verschijnen er oproepen, verslagen en berichten van de jeugdleader in het Tijdschrift van de Koninklijke Nederlandse Schaakbond. Zo wordt er een jaarlijkse vergadering “met de leiders van het Jeugschaak van de onderbonden” georganiseerd en worden simultaanseances gezien als een goed propagandamiddel voor het schaken.

In 1955 werd er een “Nationaal kampioen-

schap voor schoolzestallen” verspeeld. Behalve de NBSB, de FSB en – begrijpelijk – de West-Indische schaakbond, deed er van alle bonden een team mee. In de finale won het Sint Aloysiuscollege uit de HSB met 4-2 van het Johannes Calvijncollege uit de RSB. Vreemd genoeg staat in het overzicht in Jeugschaak van Berry Withuis dat in 1958 het Coornhert Lyceum uit Haarlem de eerste officiële schoolschaakkampioen van Nederland werd. Is dit een hiaat in de geschiedenis van het schoolschaak?

Er wordt in deze periode nog serieus werk gemaakt om ook jeugdige arbeiders aan het schaken te krijgen. In het verslag van de vergadering van 3 september 1955 valt te lezen: “Er zijn weliswaar reeds vele bedrijfs-schaakclubs die op dit gebied verdienstelijk werk verrichten, toch zijn er nog vele tienduizenden jongeren, die geheel onkundig zijn van ons koninklijk spel. Dans, film en Koning Voetbal, waarbij wat het voetbalspel betreft het grootste deel zich alleen maar bepaalt tot het kijken naar wat anderen op dit gebied verrichten, zijn ernstige concurrenten. Tot versterking van onze volkskracht draagt dit toch maar zeer weinig bij. Daarom is voor ons schakers een zo dankbare taak weggelegd in het trachten de jeugd in de ban van ons spel te brengen en deze onder andere daardoor op een cultureel hoger plan te brengen. Wij behoeven voor U als schaker dit niet nader te motiveren. Ook voor de vrijetijdsbesteding van de jeugd, en wij denken hierbij aan de leuze ‘de jeugd van de straat’, kan het van groot belang zijn.”

Vervolgens worden er diverse tips en ideeën aangereikt, maar het werk zal vooral plaatselijk uitgevoerd moeten worden door enthousiastelingen van de schaakclubs, waarbij de jeugdleaders van de onderbonden

en – uiteraard – Harry de Graaf te raadplegen zijn. “Als elke Onderbondsbestuur dit werkelijk goed aanpakt, dan is binnen niet al te lange tijd geheel ons land overdekt met ‘agenten’, een derde (schaak) colonne, en de ‘pénétration pacifique’ kan een aanvang nemen.”

Op 11 februari 1956 begint de eerste bedrijfs-jeugdschaakcompetitie in Amsterdam. De 40 werkende jeugdige schakers konden aan het eind van de dag meedoen aan een simultaan van de heer Withuis, lid van de jeugdschaakcommissie. Een volgend succes van de nieuwe jeugdleider was de Jeugdschaakweek die van 3 tot 7 april 1956 in het Christelijk Lyceum in Den Haag werd gehouden. Meer dan 200 deelnemers uit heel het land namen deel en jeugdwereldkampioen Boris Spassky was aanwezig om de eerste zet uit te voeren. In 1957 werd er voor het eerst een jeugdlandentoernooi gehouden met 6 ploegen uit 5 landen. Bij de tweede editie in 1959 waren er 8 ploegen uit 8 landen. Ook hier was een traditie geboren. Ook in 1959 werd voor het eerst het Hutton-toernooi verspeeld, een toernooi tussen jeugd ploegen van de verschillende onderbonden, dat tot op heden jaarlijks wordt georganiseerd.

Ook op een ander vlak wist De Graaf de jeugd te stimuleren. Hij wist de uitgever van de Losbladige Schaakberichten zover te krijgen om 50 gratis abonnementen aan te bieden. Ze moesten wel “vergevoerde jonge schakers zijn, die kennelijk aanleg bezitten en de nodige ambitie hebben, om de schaaktheorie te bestuderen.” De reactie hierop uit het land was zo overweldigend dat het aantal gratis abonnementen enkele maanden later werd uitgebreid tot 75!

Boris Spassky

Het volgende idee van De Graaf was hoe de toppers te begeleiden en voor het eerst worden “Trainingscentra” genoemd. Voorlopig nog een proefballon, maar zeker een idee voor de volgende stap in het verbeteren van het Nederlandse jeugdschaak.

De jaren erna laten zien dat het jeugdschaak stap voor stap verder wordt ontwikkeld. De jeugdschaakweek is een dermate groot succes dat het in 1962 op drie verschillende plaatsen wordt verspeeld. De Graaf komt in mei 1962 met een volgende proefballon: om deelname van jeugd en vrouwen in de competitie te stimuleren, oppert hij om verplicht een dame en een jeugdspeler in elk team op te stellen. Ook wordt in diezelfde maand een trainingscommissie ingesteld waarin bekende namen als Muhring, Bergsma, Spanjaard en Withuis zitting

nemen. De eerste stap op weg naar gestructureerde trainingen in schakend Nederland. In 1964 werd Nederland uitgenodigd om deel te nemen aan de Glorneycup. In 1968 werd deze interland uitgebreid met de Fabercup, voor meisjes. Tot en met 2003 nam Nederland jaarlijks deel aan de Glorney- en Fabercup, met als doel jeugdige toppers internationale ervaring op te laten doen.

In het seizoen 1964-1965 kostte het jeugdschaak de schaakbond 2.171 gulden: 567 voor schoolschaak, 673 voor het Jeugdkampioenschap, 400 voor de Jeugdweken en 531 voor de jeugdlandenwedstrijd. Getuige het uitgegeven bedrag van 337 gulden voor trainingen (begroot was 2.000 gulden) was dat plan nog niet goed van de grond gekomen.

In november 1968 wordt er voor het eerst een cursus voor jeugdsportleider aangekondigd met de volgende onderdelen: (a) leiding geven, (b) betekenis, organisatie en geschiedenis van de sport, (c) verenigingsactiviteiten en (d) praktische spelleiding. In dezelfde maand wordt bekend gemaakt dat een commissie gaat onderzoeken “welke mogelijkheden het schaakonderwijs op de scholen in het kader van de Mammoetwet heeft en de wegen aan te geven welke de KNSB in dit verband dient te bewandelen.”

De commissie Mammoetwet, onder leiding van prof.dr. H. Baudet (hoogleraar aan de Universiteit van Groningen), gaat voortvarend te werk want in maart 1969 hebben ze al een uitgebreide rapportage klaar, die in mei in het bondsblad wordt gepubliceerd. De voornaamste conclusies zijn: schaakles als schoolvak sterk aanbevolen, beperkte mogelijkheid tot invoering in het kader van

de Wet op het Voortgezet onderwijs, en krachtige steun van KNSB en andere schaakorganisaties wenselijk.

Uitgebreid wordt ingegaan op het artistieke (“Ook voor de minder begaafde speler is het schaken een creatieve bezigheid. Het verloop van een partij wordt grotendeels bepaald door de kennis en de technische vaardigheid, maar ook door de karaktertrekken en de fantasie van de spelers. Aldus leert elke schaker in het spel anderen zowel als zichzelf ontdekken.”), wetenschappelijke (“Het schaken is een typisch beslissingsspel. Kenmerk van een beslissingsspel is dat het een model is dat de spelers verplicht om bij voortdurende beslissingen te nemen in veranderde omstandigheden, op lange zowel als op korte termijn. De situaties en omstandigheden kunnen enigszins, maar zeker niet volledig, beheerst worden door het maken van een plan. Planmatig denken is dan ook, naast het beslissen, noodzaak voor de schaker.”) en sportieve aspect (“Evenals de meeste lichaamssporten is bij het schaken het wedstrijdelement overheersend. Om een partij te kunnen winnen, is talent alleen niet voldoende: men moet beschikken over doorzettingsvermogen en zelfdiscipline.”) van schaken. In alle gevallen ziet de commissie een meerwaarde om schaken op school een vaste plek te geven. De mogelijkheden binnen de Mammoetwet zijn echter minder rooskleurig: er is te weinig ruimte in de lesroosters voor schaken. Alleen als facultatief vak of in de keuze-uren zijn er – formeel – mogelijkheden om schaken als vak te kunnen geven.

Bij de opening van het IBM-toernooi in 1969 houdt mr. J. de Bruijn, plaatsvervangend directeur-generaal voor het onderwijs en ook lid van de commissie Mammoetwet, een

speech bij de opening. Hij is positief over schaken als vormend spel, maar ook het psychologische aspect van het schaken vindt De Bruijn een pré: “Het gaat om algemene vorming van het schaken en ook een beetje de psychologische vorming, en in psychologie zijn wij Nederlanders nooit zo best, wij hebben altijd goede economen en goede technische bruggen- en dijkenbouwers, goede psychologen zijn wij nooit bijzonder. Dat kun je ook met schaken leren.”

In dezelfde zomer van 1969 wordt het Nederlandse jeugdteam achter West-Duitsland en Engeland derde in een landenmatch tussen zes jeugdteams. Nederland eindigde boven Denemarken, Zwitserland

en Oostenrijk. Toch was men enigszins teleurgesteld, want van het sterke Nederlandse team (Timman [3½ uit 5], Ligterink [2½], Böhm [2½] en Wiersma [3]) had men meer verwacht.

De afgelopen twintig jaar zijn er diverse stappen gezet in de ontwikkeling van het schaken in Nederland, maar er is nog veel te verbeteren. Wanneer werden de eerste kampioenschappen voor meisjes gehouden? Wanneer begon de jeugdclubcompetitie? Kreeg het schaken toch een vaste plek in het onderwijs? Welke lesmethoden kwamen er? Dat kunt u allemaal lezen in de volgende aflevering.

ADVERTENTIE

DGT
DIGITAL GAME TECHNOLOGY

DGT3000

De professionele schaakklok
voor de serieuze schaker

www.dgt.nl

Schaken en muziek 4

Philidor, Prokofiev en andere schakende componisten

Minze bij de Weg

Na drie afleveringen waarin we muziekstukken bespraken die in meer of mindere mate met schaken te maken hadden gaan we ons nu bezighouden met de mensen die muziek en schaken combineren: bekende musici met liefde voor het schaken en bekende schakers met een muzikale aanleg. Schakers met enige cultuurhistorische kennis weten dat je dan maar met een naam kunt beginnen: Philidor. Niet voor niets is hij de naamgever van twee Nederlandse schaakverenigingen.

François-André Danican Philidor

De Fransman François-André Danican Philidor (1726-1795) was uitvoerend musicus, componist en schaker. De twee hoofdactiviteiten van zijn leven, componeren en schaken, hadden weinig met elkaar te maken en bestonden naast elkaar. Philidor kwam uit een muzikaal gezin, was als kind al erg begaafd en maakte op jonge leeftijd deel uit van de koninklijke kapel van Lodewijk XV. Op veertienjarige leeftijd besloot hij een zelfstandige muziekcarrière te beginnen, maar dat wilde niet erg lukken.

Gelukkig was er het schaken, waarmee hij in de jaren 1740 in aanraking was gekomen. Hij ontdekte dat daarmee geld te verdienen was en voorzag ermee in zijn levensonderhoud. Hij leefde enkele jaren in Nederland en Duitsland en vertrok op advies van Engelse officieren naar Londen. Toen hij daar de Engelse topspelers versloeg, werd hij als de beste schaker van de wereld beschouwd.

In 1748 verscheen in Nederland zijn beroemde boek *Analyse du jeu des Échecs* met de beroemde zin 'De pionnen zijn de ziel van het schaakspel'. Het was de eerste

serieuze poging het schaken op analytische wijze te bestuderen.

De Argentijnse componist en schaakliefhebber Juan Maria Solare, zie de vorige aflevering, heeft een vergelijking getrokken tussen het boek van Philidor en de muziektheoretische geschriften van tijdgenoot en collega-componist Jean Philippe Rameau. In diens *Traité de l'harmonie réduite à ses principes naturels* en het aanvullende *Nouveau Système de musique theorique* legde Rameau de basis voor de moderne muziektheorie voor akkoord- en harmonieleer. Zoals Philidor dus deed voor de schaaktheorie. De werken van Rameau en Philidor passen in de periode van de Verlichting, een tijd waarin Bijbelse verklaringen voor allerlei natuurwetenschappelijke verschijnselen naar de achtergrond verschoven en naar een rationele verklaring werd gezocht.

Na zijn schaakuitstapje keerde Philidor in 1754 terug naar de muziek en naar zijn geboorteland Frankrijk. Zijn muziekcarrière verliep toen een stuk succesvoller dan een jaar of tien eerder. Hij wierp zich op het

componeren van opera's. Het schaken liet hem echter niet meer los. Ieder jaar reisde hij naar Londen om te schaken in de St. James Chess Club. Vanaf 1765 componeerde hij minder en schaakte hij meer. Hij bracht het zelfs tot leraar van Lodewijk XVI. Dat contact met het Franse hof zorgde ervoor dat hij tijdens de Franse Revolutie naar Engeland moest uitwijken. Hij kon niet meer terugkeren naar Frankrijk en overleed in 1795 in Londen.

Zijn borstbeeld kan worden bezichtigd in de Parijse Opéra Garnier, met een schaakbord in zijn familiewapen.

Robert Schumann

We gaan honderd jaar verder in de tijd en komen een tweede beroemde schakende musicus tegen. Een groot verschil is er wel: voor Robert Schumann (1810-1856) was het schaken slechts een hobby, om een hedendaags woord te gebruiken. Of misschien moet je zeggen: een tweede liefde, want het schaken begeleidde zijn hele leven.

In een schoolopstel schreef hij op zestienjarige leeftijd over het vergelijken van biljartspelers en schakers het volgende "Een goede biljartspeler heeft (...) een vurig temperament, maar een goed karakter. De schaker daarentegen zal meer een koel temperament, goede zeden en een vast karakter bezitten."

Hoe belangrijk het schaken voor hem was blijkt ook uit zijn Leipziger Lebensbuch, zijn dagboek. Daarin nam hij verschillende schaakstellingen op. Als hij op reis was had hij altijd een zakschaakspel bij zich en hij speelde schaak in een vriendenclub, waartoe ook de latere oprichter van de Deutsche Schachzeitung Hermann Hirschbach be-

hoorde. Die partijen werden trouwens ook genoteerd.

Het leven van Schumann eindigde tragisch. Hij bracht zijn laatste jaren door in een psychiatrische inrichting in Endenich bij Bonn. Uit de protocollen van de instelling blijkt dat het schaken hem tot het eind bleef interesseren. Studievriend Moritz Semmel schreef na het overlijden van Schumann: "Zijn enige plezier haalde hij uit het praten met vrienden en uit het schaken, waarin hij een meester was." En de jonge Johannes Brahms antwoordde op de vraag wat hij van Schumann had geleerd: "Alleen maar schaken".

Trok Schumann ook een parallel tussen schaken en muziek? Jazeker deed hij dat. In de Gesammelte Schriften über Musik und

Musiker is te lezen: “Het is met de muziek als met het schaken. De koningin (melodie) heeft de grootste kracht, maar de koning (harmonie) geeft altijd de doorslag.”

In de Duitse plaats Zwickau, de geboorteplaats van Schumann, werd in 2007 een tentoonstelling met de titel Schach mit Schumann georganiseerd.

Sergei Prokofiev

We gaan opnieuw een eeuw verder en komen terecht bij de Rus Sergei Prokofiev (1891-1953). Van alle schakende componisten was hij, na Philidor, ongetwijfeld de sterkste. Op zijn zevende had hij al leren schaken en het bleek ook voor hem een liefde voor het leven te zijn. In zijn dagboeken schreef hij er regelmatig over. Veel aandacht besteedde hij daarin aan de drie simultaanpartijen die hij in 1914 tegen de latere wereldkampioen Capablanca speelde, na afloop van het grote toernooi in Sint Petersburg. Prokofiev was overigens al enigszins bekend aan de spelers van dat toernooi, want tijdens de openingsplechtigheid had hij op de piano een bewerking van Wagners opera Tannhäuser gespeeld.

De eerste simultaanpartij vond plaats op de dag dat Prokofiev op drieëntwintigjarige leeftijd zijn einddiploma op het conservatorium behaalde. Prokofiev verloor, maar fanatiek als hij was schreef hij zich in voor de tweede simultaan, een paar dagen later. Ook die verloor hij, al wist hij Capablanca wel flink aan het denken te zetten. Tijdens de derde seance greep hij eindelijk zijn kans door de Cubaan in een val te lokken. Dat Prokofiev meer was dan zomaar een simultaantegenstander bleek uit het feit dat beiden na de seance nog een lange nachtelijke wandeling door Sint Petersburg maakten.

Hoe sterk Prokofiev was is moeilijk in te schatten. Botwinnik sprak lovend over hem, en een feit is dat hij op zijn beste momenten tegen meesters was opgewassen. Zo speelde hij in een vrije partij remise tegen Edward Lasker.

Sergei Prokofiev – Edward Lasker

Vrije partij, Chicago 1922

1.e4 e5 2.Pf3 Pc6 3.Lb5 a6 4.Lxc6 dxc6 5.b3 Lc5 6.Lb2 f6 7.d3 Lg4 8.Pbd2 Pe7 9.h3 Lh5 10.De2 Pg6 11.g3 De7 12.Df1 Lxf3 13.Pxf3 O-O-O 14.Pd2 h5 15.O-O-O h4 16.gxh4 Pf4 17.Pc4 Txh4 18.Pe3 g6 19.Pg2 Txh3 20.Pxf4 Txh1 21.Pxg6 Txf1 22.Pxe7+ Lxe7 23. Txf1 Lc5 24.Kd2 Th8 25.Ke2 Th2 26.c3 Kd7 27.Lc1 Th3 28.Le3 Lxe3 29.fxe3, remise.

Prokofiev week na de Russische revolutie uit naar het buitenland en keerde in 1936 terug naar de Sovjet Unie. Als hij had gedacht als beroemd en internationaal gevierd componist geen last te zullen hebben van de stalinistische onderdrukking, dan had hij het mis. Voor zijn avant-gardistische werk was geen plaats meer. Sociaal realisme moest er voor in de plaats komen.

Terug in de Sovjet Unie was Prokofiev buurman van de beroemde violist David Oistrach. Ook Oistrach was een schaakliefhebber en ze speelden veel partijen tegen elkaar. In 1937 kwam het zelfs tot een officiële tweekamp, die plaatsvond in de Centrale Kunstenaars Club in Moskou. Er waren tien partijen gepland, een per twee weken. Uiteindelijk werden er slechts zeven gespeeld. Hoe de match is afgelopen is niet bekend, maar Chessbase meldt dat Oistrach zich zou hebben teruggetrokken met het oog op de naderende nederlaag. Wel bekend is dat de eerste vier partijen in remise eindigden en dat Prokofiev partij vijf won. Van een

van de partijen is de notatie bewaard gebleven. Die partij kunt u zelf opzoeken op internet. Passender is het dit stukje te beëindigen met een partij tegen de Franse componist Maurice Ravel. Wie de beste speler was, wordt al snel duidelijk.

Sergei Prokofiev – Maurice Ravel

Mont La Joli 1924

1.d4 Pf6 2. c4 e6 3.Pc3 Lb4 4.Lg5 Pc6 5.e3 O-O 6.Ld3 d5 7.Pe2 a5 8.Dc2 h6 9.h4 hxg5 10.hxg5 Te8 11.gxf6 Dxf6 12.O-O-O dxc4 13.Lh7+ Kf8 14. Pe4 De7 15.Pf4 b5 16.Th5 e5 17.Pg6+ fxg6 18.Lxg6 Le6 19.Tdh1 Tad8 20.Tf5+ Kg8 21.De2 Lxf5 22.Th8+ Kxh8 23.Dh5+ Kg8 24.Dh7+ Kf8 25.Dh8, mat.

Arnold Schönberg

Arnold Schönberg (1874-1951) was een belangrijke vernieuwer van de muziek. Hij was ook een liefhebber van spelletjes en hield ervan nieuwe spellen of variaties op bekende spellen te ontwerpen. Het schaakspel moest er ook aan geloven. Rond 1920 kwam hij met het zogeheten Koalitions-Schach. In deze variant wordt door vier partijen gespeeld op een bord van tien bij tien velden. Twee kleuren, geel en zwart, hebben twaalf figuren en zijn aanzienlijk sterker dan de andere twee, rood en groen, die slechts over zes stukken beschikken. Het gaat er voor de spelers, zeker voor de zwakkere, om een coalitie te sluiten. Daarna is het doel als vanouds om de koning van de ander te veroveren, dat is dan weer wel heel traditioneel.

John Cage

Bovenstaande componisten hebben één ding gemeen: ze hadden grote belangstelling voor het schaken. Maar is er ook een componist die het schaken in zijn werk verwerkte? Jazeker is die er, de Amerikaan John Cage

(1912-1992). Cage een avant-gardist noemen mag je wel als een understatement beschouwen. Niemand bewandelde zulke bijzondere paden als hij. Iemand met een klassieke muzieksmaak zou kunnen zeggen dat er aan zijn werk geen touw is vast te knopen. Heb je er echter wel een klik mee, dan ga je voor altijd anders naar muziek en geluid luisteren.

Zelf had ik daar een opmerkelijke ervaring mee. Een van de thema's van Cage is dat alles muziek kan zijn, ook omgevingsgeluid bijvoorbeeld. Toen ik op een dag langs de Zuidas in Amsterdam liep, hoorde ik dat drie hei-installaties tegelijkertijd aan het werk waren. Het tempo van de drie was echter verschillend en het viel mij op dat daardoor een gevarieerd ritmisch patroon ontstond van steeds verschuivende dreunen. Op die manier werd het de grootste slagwerkgroep die ik ooit aan het werk heb gehoord.

Maar terug naar het schaken. In 1944 maakte Cage een schilderij met de titel Chess Pieces. Het bestaat uit een muzieknotatie in zwarte en witte inkt op een blauwgrijze achtergrond. Dat leverde een schaakbordpatroon op. Pas zestig jaar later slaagde de pianiste Margaret Leng Tan erin die notatie te ontcijferen en om te zetten in een bruikbare partituur van acht minuten muziek.

Cage's belangstelling voor het schaken werd aangemoedigd door de vriendschap die hij in de jaren veertig sloot met Marcel Duchamp. Hij ging zelfs op schaakles bij de Fransman. Samen voerden ze op 5 maart 1968, een paar maanden voor de dood van Duchamp, de performance Reunion op, die bestond uit het spelen van een partij schaak. Met het schaakbord waren elektrische contacten verbonden en de velden waren voorzien van klapmecha-

nismen. Daardoor werd live uitgevoerde elektronische muziek geblokkeerd of juist vrijgegeven, afhankelijk van het feit of een veld leeg was of juist bezet. Naarmate er minder stukken waren nam het volume van het geluid toe.

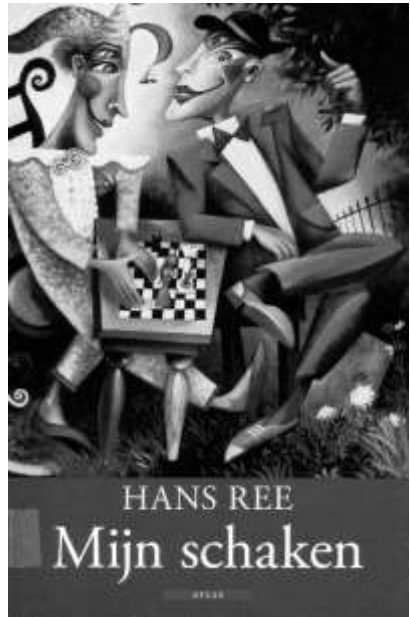
De eerste partij won Duchamp in een half uur. Hij was veel te sterk. De tweede partij ging tegen Duchamps vrouw Teeny en duurde urenlang, onder andere omdat er geen schaakklok werd gebruikt. De partij werd afgebroken en een paar dagen later met winst voor mevrouw Duchamp afgesloten. Hoewel de pers uitgesproken negatief was en de voorstelling saai noemde, werd de performance hetzelfde jaar toch nog twee keer herhaald.

Een schaakbord dat geluiden produceert komen we nog twee keer tegen in het werk van Cage. In 1970 maakte hij *Song Books*, een stuk van anderhalf uur dat bestaat uit negentig soli voor zangstem en andere geluidsproducenten, waaronder een schaakklok. De première was in Parijs en in 2001 vond in het Concertgebouw in Amsterdam een Nederlandse uitvoering plaats. Hans Ree speelde samen met jazzmusicus Misha Mengelberg de schaakpartij. Later konden ook andere schakers aanschuiven.

Ree schreef er in *Mijn schaken* een enthousiast verhaal over: “Het stuk (...) begint met het geluid van een schaakklok die wordt ingedrukt en de eerste zet van de partij.” En ook: “Wat het publiek van de partijen te zien kreeg, hing zoals dat bij Cage te verwachten viel van het toeval af. De eerste zetten van mijn eerste partij tegen Misha konden op grote videoschermen gevolgd worden, maar daarna bepaalden computerprogramma’s random wat er op die schermen te zien was.”

Een vergelijkbaar werk is *Solo’s for Voice/Cartridge Music* dat in 2003 in het kader van een Cage-festival in het Amsterdamse theater Frascati werd opgevoerd. Hans Ree deed opnieuw mee, dit keer met Jan Timman. De heren speelden een schaakpartij, het geluid van de zetten werd elektronisch versterkt en vormde een deel van de compositie. Tegelijkertijd zong tenor Marcel Beekman en speelde het Ives ensemble.

Ik was daar zelf bij, net als Gerben van Manen, liefhebber van schaakkunst en van Duchamp in het bijzonder. Hij noteerde de zetten en publiceerde die later in de *Leeuwarder Courant*, althans voor zover hij ze had kunnen noteren. De partij werd remise.

Uitreiking Euwering in beeld

Bas Beekhuizen maakte de volgende impressie van de uitreiking van de Euwering.

Speech Cor van Wijgerden

Veel toehoorders in het Holland Casino

Eddy met Fictie (dochter van Max Euwe) en Dirk Brouwer (kleinzoon Max Euwe)

Een volle tafel bij de promotie van Casino-spellen

How Does Chess.com Help Serious Players?

Play live and correspondence games at your rating level

Get in-depth Computer Analysis of your games

Sharpen tactical decisions with thousands of high-level tactics

"I stay sharp using the tactics trainer on Chess.com."

GM Hikaru Nakamura

Reacties op de overdracht van de Euwering

Van de redactie

Tijdens de Euweborrel op 30 mei in het Holland Casino heeft Cor van Wijgerden de Euwering doorgegeven aan Eddy Sibbing. Hieronder een aantal reacties aan het adres van Eddy.

Moosa Azamanesh (oud-pupil, meervoudig Nederlands jeugdkampioen)

Als er een iemand is die deze ring verdient, dan is dat mijn oude coach Eddy. Zeker als je ziet wat hij, naast al zijn werk voor het Max Euwe Centrum, heeft betekend voor het jeugdschaak in Nederland en Amsterdam. Ik weet nog zo goed hoe in 1995, nadat de KNSB aangaf dat er geen budget was, Eddy een soort fundraising begon, om mij koste wat het kost naar het WK jeugd in Brazilië te krijgen. Ik was toen twaalf jaar. Uiteindelijk is het hem ook gelukt en die trip zal ik nooit meer vergeten. Hij plaagt me er nog steeds mee dat ik elke dag aan hem vroeg wanneer we gingen zwemmen, in plaats van wie mijn tegenstander voor de volgende ronde was. Hij is de enige uit de schaakwereld waar ik nog regelmatig contact mee heb gehouden.

Ignace Hendriks (oud- Directeur Max Euwe Centrum)

Vorig jaar vierde het Max Euwe Centrum zijn dertigjarig bestaan. In die dertig jaar is, met de financiële steun van sponsors en vrienden, de gemeente Amsterdam, de KNSB en de KNSB-leden, de winkeliers en bedrijven van het Max Euweplein, veel gepresteerd. De bibliotheek is een van de beste ter wereld, het museum en de museale activiteiten zijn vermaard, de evenementen en jaarlijks terugkerende activiteiten zijn mijlpalen in de schaakagenda. Eens in de vijf jaar wordt de Euwering uitgereikt, indertijd ingesteld door de Gasunie als blijk van grote

waardering voor en tegelijkertijd ter stimulering van de training en opleiding van jeugdige schakers en schaaktalenten.

De laatste drager van de ring, Cor van Wijgerden, gaf kort geleden de Euwering door aan Eddy Sibbing. Hij krijgt hiermee de zo verdiende beloning voor zijn geweldige inzet, deskundigheid en organisatorische capaciteiten die hij etaleerde en nog steeds etaleert in verschillende functies die direct te maken hebben met het jeugdschaak en schaakopleidingen. Sedert 2007 is hij bovendien als manager verbonden aan het Max Euwe Centrum en houdt hij samen met het bestuur en de enthousiaste medewerkers dit belangrijke instituut draaiende. Het schaakonderwijs in zijn meest brede betekenis is bij hem in goede handen en hij kan bogen op een schat aan ervaring, opgedaan in de lokale, regionale, nationale en internationale onderwijsactiviteiten. Het zou te ver voeren om hier zijn schaak-CV uitvoerig uit de doeken te doen en daarom doe ik een greep uit zijn CV op de gebieden die ik zelf, als toenmalig directeur van het MEC, als taken had.

Eigenlijk is Eddy's uitverkiezing als achtste drager van de Euwering logisch. Hij volgt, zoals reeds gezegd, Cor van Wijgerden op, die uiterst belangrijke innovatieve ontwikkelingen in gang zette met zijn methode voor het schaakonderwijs op scholen en verenigingen en ook als hoofddocent van de

Schaakacademie de scholing van veelbelovende jonge schakers en schaaksters nieuw leven inblies. Ongetwijfeld zal Eddy deze traditie voortzetten. Hij was tenslotte zeer nauw betrokken bij de vele projecten die terecht worden beschouwd als richtinggevend voor de komende jaren, zoals de Spelkaravaan en de Schaakkaravaan. Gelukkig is de Schaakacademie nog steeds een van de pijlers van het MEC. Jaarlijks profiteren veel club- en huisschakers van de schaakcursussen die op verschillende niveaus worden gegeven en worden voor de toekomstige meesters en grootmeesters trainingen en trainingsmatches georganiseerd. Dat Eddy aan deze activiteiten leiding geeft is een geruststellende constatering: dat zal uitstekend blijven gaan. De toekenning van de Euwering is bovendien een belangrijke stimulans om de inspirerende gangmaker te blijven en nieuwe ontwikkelingen op de rails te zetten.

Wij feliciteren Eddy van harte met zijn uitverkiezing en wensen hem, als drager van de Euwering, veel succes toe in de komende vijf jaar!

Fietie Brouwer-Euwe (dochter van Euwe)

Mijn man, Harry, en ik waren bij de uitreiking van de Euwering. We waren erg benieuwd wie de ring zou krijgen. Tot onze blijdschap kreeg Eddy de ring. Hij is degene die het MEC nog steeds draaiende houdt, door alle geïnteresseerden zo positief te woord te staan. Ook kinderen probeert hij er bij te halen. En de andere medewerkers van het MEC zo te motiveren, zodat ook zij blijven meewerken. Wij zijn dus erg tevreden met de uitslag! Natuurlijk is het ook altijd leuk geweest als de beste schaker van die tijd de ring kreeg. Ik hoop de volgende uitreiking van de Euwering te mogen en te kunnen bijwonen.

Karel van der Weide (GM, oud-pupil en collega-trainer)

Grappig dat 'leerling' Eddy de Euwering ontvangt uit handen van 'leermeester' Cor van Wijgerden. Eddy en ik volgden, samen met Jeroen Bosch, Herman Grooten en Ted Barendse, een intensieve bijscholingscursus bij Cor thuis. Daar zijn we allemaal betere trainers van geworden. Destijds scoorde ik GM-normen, maar vond het nodig de diploma's schaaktrainer A en B te halen. Dit vereiste enige verdieping in de vroege schaakontwikkeling van kinderen. Gelukkig mocht ik een schaakles van Eddy bijwonen op een school aan het Frederiksplein in Amsterdam. Met jeugdige enthousiasme hield Eddy zich verre van pionnestructuren en sterke velden. Daarentegen speelden de kinderen wel 'Paard over de sloot'. Deze ervaring gaf mij vertrouwen met de jonge jeugd van VAS aan de slag te gaan, geheel voorbereid op vragen als: 'Meester, wilt u een cavia?'

Eddy, gefeliciteerd met de Euwering. Ik hoop dat je altijd jong blijft.

Tex de Wit (FM, oud pupil, schaakcommentator en komt ook wel eens op tv)

Eddy Sibbing is een fenomeen. Hij heeft eigenhandig een hele generatie Amsterdamse schaakjuniores naar een hoger niveau gebracht. (*) De jeugdtrainingen op zondag op de Prinsengracht en op vrijdagmiddag bij Zukertort Amstelveen behoren tot mijn mooiste schaakherinneringen.

Eddy is didactisch sterk, zeer betrokken, betrouwbaar, humorvol, streng als dat nodig is, en altijd goed voorbereid met veel eigen materiaal. In de tijd die ik aan al zijn beroemde kerstpuzzels heb besteed, had ik makkelijk een vreemde taal kunnen leren.

Ook heb ik als jongvolwassene nog de cursussen Jeugdschaakleider en Schaaktrainer A

gevolgd bij Eddy. Daar gaf hij tips over hoe je voor een groep staat, iets waar ik nu in mijn werk nog steeds veel profijt van heb.

Tex de Wit (foto: Bas Beekhuizen)

Eddy, dank voor alles en van harte met deze prachtige, zeer verdiende ring!

(*) Volgens mijn berekeningen heb ik bijvoorbeeld zo'n 500 ratingpunten te danken aan Eddy.

Dharma Tjiam (oud-pupil, collega-trainer, directeur bondsbureau KNSB)

Ik heb Eddy Sibbing eind jaren tachtig leren kennen tijdens de trainingskampen voor de nationale jeugdtop in Sint Michielsgestel. Eddy (en Ton van der Heijden) werden door Cor van Wijgerden opgeleid als trainer.

Een heel mooie herinnering is de trainingsweek vanuit het Leo van der Kar Sportfonds in 1990, waar Eddy delegatieleider was van

de schakers. Ik weet het nog heel goed. Het was op Papendal. Behalve de schakers waren er heel veel andere jonge sporters uitgenodigd. Hockey, basketbal, atletiek, tennis, schermen, handbal en ga zo maar door. Ook een heel jonge Richard Krajicek, die toen net zijn eerste ATP-toernooi had gewonnen. Het was geweldig om mee te maken.

Wat me nog het meeste bijstaat van dat trainingskamp (de fitnesses van de Panov-variant ben ik alweer lang en breed vergeten), was een uitspraak van Eddy. Namelijk: "Integreren, jongens! Integreren!" Hij zei dat zo vaak, dat we hem Eddy 'Integreren' Sibbing gingen noemen. Ik ben benieuwd of hij dat ooit door heeft gehad.

Op dat moment was het vooral een running gag, maar later besepte ik dat het ook ongelooflijk belangrijk was. Het is leuk om andere mensen te leren kennen, om ze aan het werk te zien met de dingen die ze leuk vinden. Ik heb daar mijn hele werkende leven profijt van gehad.

En nu heeft Eddy de Euwering gekregen. Dat is meer dan verdiend, want hij had én heeft een grote betekenis voor het Nederlandse schaakleven. Als directeur van het Max Euwe Centrum natuurlijk. Als opleider van honderden schaaktrainers. Als trainer die talloze kinderen heeft leren schaken. En dat zijn nog maar een paar hoogtepunten, want zijn schaak-CV is nog veel uitgebreider. Eddy, van harte gefeliciteerd!

Victor Hendriks (oud-pupil en eigenaar van Chess-Steps)

Als jeugdspeler van Zukertort Amstelveen heb ik Eddy jarenlang als trainer gehad, zowel op club- als op regionaal niveau. Zijn lessen waren gevarieerd, goed voorbereid en ik ging er altijd met plezier naar toe. Op latere leeftijd heb ik als lid van de SGA-jeugdcommissie veel met hem samen-

gewerkt. Ik ken Eddy als een energiek persoon die al zijn hele leven het jeugdschaken in Nederland op verschillende manieren ondersteunt.

Met Eddy als hoofdtrainer groeide de jeugd-afdeling van Zukertort Amstelveen uit tot de sterkste van Nederland voor een heel decennium. Vrijwel iedere speler behaalde een hoog niveau, waardoor in één van die jaren zich meer teams (vier!) hadden geplaatst voor de AB-meesterklasse dan we konden vullen met spelers!

Ook de SGA heeft veel geprofiteerd van Eddy als trainer voor de regionale top. Niet alleen qua schaakprestaties (het Hutton-toernooi werd een aantal keer gewonnen), maar zeker ook organisatorisch. Met zijn hulp zijn er toernooidraaiboeken opgesteld en heeft het schoolschaak zich flink ontwikkeld.

Door zijn bijdrage aan de ontwikkeling van Opstapje 1 en Opstapje 2, twee werkboeken van de Stappenmethode voor de allerjongsten, wordt er wereldwijd gebruikgemaakt van zijn didactische vaardigheden. Cor heeft een terechte opvolger gevonden!

Robin Swinkels (GM, oud-pupil)

Gefeliciteerd!! Dat is een hele bijzondere eer en erg leuk dat je de ring in ontvangst mag nemen.

Mijn broertje Maurice (6 jaar) had van jou – tijdens het EK in Lithoro (Griekenland) in 1999 – een elo-rating gekregen van 800 punten. Voor sommige zaken kon hij elopunten verdienen. Op een dag was hij met soldaatjes aan het spelen, waardoor hij van jou 10 punten kreeg voor extra strategisch inzicht. Marc Erwich (13 jaar) was een groot jeugdtalent en speelde een beetje mee. Hij kreeg echter 10 elo-strafpunten omdat hij zich maar beter op schaken kon richten dan op spelen met soldaatjes. ☺

Na het EK kreeg Maurice van jou een

certificaat opgestuurd met daarop zijn behaalde elo. Erg leuk!

Erwin L'Ami (GM, oud-pupil)

Ik ken Eddy Sibbing al sinds 1998, toen ik als jeugdspeler voor het eerst bij de landelijke schaaktrainingen werd toegelaten. Eddy's enthousiasme voor het spel kwam altijd terug in die trainingen en werkte erg aanstekelijk. Thuis ligt nog steeds al het trainingsmateriaal uit die tijd en ik blader af en toe nog wel eens door die dikke stapel papier heen. Mooie herinneringen!

Duizendpoot die Eddy is, zijn we elkaar altijd tegen blijven komen de afgelopen twintig jaar. Hij was 'chef de mission' tijdens een geweldige trainingsweek op Papendal, mogelijk gemaakt door het Leo van der Karsportfonds. Het leek hem toen een leuk idee om middels 'condi-chess', een variant van het schaken waarbij de klok ver weg van het bord word gezet en er dus veel heen en weer gerend moet worden, de schaaksport aan de andere aanwezige sporten te presenteren. Ik heb er tot de dag van vandaag spierpijn van. Tijdens de geweldige ACT-toernooien in Amsterdam stelde hij altijd genereus zijn appartement ter beschikking en de laatste jaren zie ik hem regelmatig in verband met zijn werk voor het Max Euwe Centrum. Ik vind het een fijn idee dat Eddy de Euwe-ring mag dragen en weet zeker dat hij dat met trots en verve zal doen!

Thomas Willemze (IM, oud-pupil, oud-coördinator Talentontwikkeling KNSB)

Beste Eddy, van harte gefeliciteerd met het ontvangen van de Euwering!

Ik vind dat je hem dubbel en dwars verdiend hebt. Niet alleen voor je inzet voor het Max Euwe Centrum, maar vooral ook voor de enorme hoeveelheid spelers en trainers die door jou met veel enthousiasme getraind en

opgeleid zijn. Als speler volgde ik je trainingen met veel plezier, later vond ik het erg prettig om als trainer met je te kunnen sparren. Dank daarvoor!

Matthew Tan (IM, oud-pupil)

Vrijdagmiddag, vanuit school meteen doorgeracet naar het Go-Centrum voor de top-training. Na de training het legendarische "Snacken met Ed", en weer terug voor de clubavond. Na de jeugdpotjes nog een trainingssessie tot 22.30 uur. Zaterdag een jeugdtoernooitje en zondag weer SGA-training, met als hoogtepunt de voetbalpotjes tijdens de pauze. Dat waren de weekenden. Toen Ed op een gegeven moment vond dat hij me op schaakgebied weinig meer kon bijbrengen, heeft hij me de fijne kneepjes van het schaaktrainerschap geleerd. Daarom voor mij, "Eddy Sibbing: trainer, coach en mentor!"

Florian Jacobs (oud-pupil, secretaris MEC)

Het is een symbool van waardering voor de drager ervan, de Euwering. Je moet iets hebben betekend voor het Nederlandse schaak. De vorige dragers waren onder meer een wereldkampioen, enkele schakers van formaat, schaakauteurs met een machtig oeuvre en een schepper van een van de beste schaakleermethodes. En nu is Eddy Sibbing aan de beurt. Een man zonder grote prestaties achter het bord, zonder grote boeken op zijn naam. En toch is Eddy een meer dan waardige toevoeging aan het illustere rijtje voorgangers. Want als er iemand veel heeft gedaan voor het schaken in Nederland, dan is het Eddy wel.

Amstelveen, plaatselijke schaakclub, najaar 1997. Een hummeltje met wild blond haar zit op de eerste rij voor het demonstratiebord. Hij knijpt zijn ogen tot spleetjes om het een en ander te kunnen zien. Want die

bril, die hij deze week ontvangen heeft, die gaat niet op. De leraar komt binnen, overziet de schaakklas en zegt: "Florian, zet je bril op!" Het hummeltje schrikt zich een ongeluk, kijkt in het lachende gezicht van zijn leraar en begrijpt dat die bril heus zo erg niet is. Eddy had van tevoren even met zijn ouders gebeld.

Eddy hield (en houdt) altijd alles in de gaten. Bij Zukertort Amstelveen deed hij alle trainingen, vaak van vier uur 's middags tot laat in de avond. Tussen zes en half zeven aten we bij de snackbar om de hoek. Als je een nieuwe opening wilde oppikken, had hij de volgende week al tachtig A4'tjes met partijen paraat. Computers stelden nog niet zo heel veel voor; Eddy was onze database. Ook bij toernooien was Eddy mee. Dan hield hij je scherp, niet alleen op schaakgebied, maar ook op het voetbalveld. Ik herinner mij nog goed hoe hij eens – per ongeluk! – de bril van de neus van een hummeltje afpegelde.

Een goede leraar is iemand aan wie je graag terugdenkt, over wie je graag verhalen vertelt, die je nog graag weerziet, ook al is het jaren geleden dat je leerling was. Dat Eddy Sibbing precies zo'n leraar is, zal de lezer niet verbazen. Dit stukje mag ik geschreven hebben, maar ik kan u verzekeren dat welke pupil van Eddy dan ook graag een stukje zou hebben vervaardigd. Leraren – en schakeliefhebbers – van die statuur kom je niet veel tegen. Zij houden het schaakspel levend, zij geven het spel enthousiast door aan nieuwe generaties. Des te meer reden om mensen als Eddy te eren, bijvoorbeeld middels een symbolische ring. Hij zal hem waardig dragen als manager van het Max Euwe Centrum, als medeontwikkelaar van een schaaklesmethode voor de allerkleinsten (de Opstapjes), als schaakleraar op menige school en club.

Jeroen Bosch (oud-pupil, collega-trainer, technisch directeur KNSB)

Cor van Wijgerden heeft op woensdag 30 mei 2018 de Max Euwering doorgegeven aan Eddy Sibbing. Hij wilde de ring doorgeven aan een echte schaaktrainer, en dan is Eddy een uitstekende keuze natuurlijk. Wanneer je er verder over nadenkt, dan heeft Eddy echter zoveel verdiensten voor de schaakwereld dat de keuze voor hem als achtste ringdrager niet alleen een uitstekende genoemd mag worden, maar ook een hele logische.

Mijn eerste kennismaking met Eddy was tijdens de centrale jeugdtrainingen. Eddy gaf als stagiair van Cor training en deed dat op enthousiaste wijze. Bovendien sprong hij tijdens het vaste onderdeel schaakdoosjes-springen (zowel hoog als ver) vrijwel net zo goed als zijn leermeester.

In 1990 organiseerde NOC*NSF op Papendal de Leo van der Kar SportfondswEEK. Rini Kuijf was onze schaaktechnische trainer en Eddy de algehele coördinator en begeleider van onze schaakploeg. Als schakers waren wij deels buitenbeentjes tussen de fysieke sporters (handbalsters en sprinters en dergelijke), maar dankzij Eddy konden we toch goed meekomen in het sociale gebeuren!

Als een van de landelijke KNSB-trainers mocht ik later meeprofiteren van de kennis en vaardigheden van Eddy tijdens de zogenaamde applicatiecursussen van Cor van Wijgerden. Waar de meeste trainers zich concentreerden op moeilijke stellingen en hoge speelniveaus, liet Eddy zien welke werkvormen er nodig zijn om goed met jonge kinderen te werken.

Met heel veel plezier heb ik samengewerkt met Eddy in de zogenaamde Technische Commissie van de KNSB (samen met Herman Grooten als coördinator

Talentontwikkeling). Voor alle lastige beslissingen rondom de hele jonge jeugd – en dat zijn de echt lastige – voeren we op de geweldige kennis van Eddy op dit gebied. Toen de KNSB tijdelijk zonder werknemer Talentontwikkeling zat, vormden Eddy en ik als vanzelfsprekend een interim TC.

Toen ik bij Zukertort Amstelveen speelde, kwam ik op de clubavond Eddy Sibbing tegen als jeugdtrainer. Even later speelde ik bij BSG, en ook daar heette de clubtrainer Eddy Sibbing! Zo zijn er ontzettend veel kinderen die via clubtrainingen, regionale trainingen of landelijke trainingen beter schaken hebben geleerd van Eddy.

Natuurlijk is het ook mooi dat de manager van het Max Euwe Centrum de Euwering mag dragen. Ook in die rol doet hij ontzettend veel moois voor de schaakwereld. Als we vanuit de KNSB met het damesolympiadeteam wilden trainen, dan kon dat natuurlijk in het MEC en regelde hij dat. In dezelfde week waarin Eddy de Euwering kreeg, vroeg ik hem voor Schaak-Magazine om een foto van de tweede drager – Hans Bouwmeester – en natuurlijk kreeg ik prompt een reactie.

De allereerste ring werd in 1977 door de Gasunie aan oud-wereldkampioen Max Euwe uitgereikt vanwege in het bijzonder zijn verdiensten voor het Nederlandse jeugdschaak. Dan is het niet meer dan logisch dat de ring nu gedragen wordt door iemand die als kaderdocent honderden schaaktrainers heeft opgeleid, en vooral als schaakleraar zo ontelbaar veel schoolkinderen schaken heeft geleerd.

Eddy, gefeliciteerd!

Verbeter je spel met nieuwe boeken

Florian Jacobs

Nikolay Kalinichenko: *Winning in the Chess Opening*, New In Chess, 2018. 464 blz. €24,95.

752 miniatuurtjes, elk met minder dan 20 zetten, staan per opening gerangschikt in deze flinke anthologie van mislukte openingen. Want ja, dat is het geval als een partij beslissend eindigt in zo'n korte tijd: dan heeft iemand de schaakprincipes danig aan zijn laars gelapt. Als overzicht van wat je vooral niet moet doen is dit boek dan ook handig. Verder is het wel een allegaartje: potjes van amateurs staan schijnbaar willekeurig naast partijen van de (voormalige) wereldtop. Om met een glimlach door te bladeren, en bovendien zeer geschikt voor liefhebbers van leedvermaak.

Luis Bernal: *The Berlin Defence Unraveled*, New In Chess, 2017. 272 blz. €27,95.

Welkom in de jungle! De Berlijnse verdediging tegen het Spaans is, zeker op topniveau, heel populair geworden sinds de match waarin Kramnik Kasparov onttroonde. Ook in het meest recente kandidatentoernooi zagen we dat deze opening verduiveld moeilijk te kraken is. Luis Bernal, een Spaanse IM, is er eens goed voor gaan zitten om de details van de opening uiteen te pluizen. Het resultaat is een nauwkeurige, heldere, goed geschreven, en haast wetenschappelijk verantwoorde studie van het Berlijns. Het is werkelijk een heel goed boek. Bernal vergelijkt structuren, benoemt zettenvolgorde, duidt bekende plannen, legt tophoofstukken uit, en vergeet niet de lezer er steeds weer bij te

betrekken. Een saaie opening? Welnee! Een reuze interessante, die bovendien goed te begrijpen is. Een onmisbaar boek voor de serieuze schaker die niet vies is van grondige studie, en een goed boek.

Robert Ris: *Crucial Chess Skills for the Club Player. Volume One*, Thinkers Publishing, 2018. 240 blz. €29,90.

Je bent een ambitieuze clubschaker die graag wat beter wil worden, maar niet weet waar je moet beginnen. Dan is dit boek een goed idee. IM Robert Ris is een ervaren trainer en speler, die in zijn eerste boek een aantal basisprincipes op een rijtje heeft gezet. De rode draad? Schaakvragen waar clubschakers tegenaan lopen. Je kunt wel een paar varianten van het Siciliaans in het hoofd stampen, maar begin eerst eens met het pasklaar maken van je basale eindspelkennis, van begrip voor het initiatief, en van een gevoel voor de velden die er in typische middenspelen toe doen. Dit alles, en nog veel meer, legt Ris vrolijk en bekwaam uit, aan de hand van analyses van veelal recente partijen. Wel had het boek een spellingcheck kunnen gebruiken, maar dat mag de schaakpret niet drukken.

Emmanuel Bricard: *Strategic Chess Exercises*, New In Chess, 2018. 224 blz. €24,95.

New In Chess is flink aan het vertalen geweest. Dit boek verscheen eerst in het Frans en wordt dan ook niet geheel toevallig aangeraden door de Franse schaakbond. Het bestaat uit 90 opgaven en uitvoerige analyses

van het juiste stellingsplan. Dit zijn immers niet zomaar opgaven, maar strategische vraagstukken. Het gaat, met andere woorden, om stellingen waarin niet iets brandbaars aan de hand is, maar de lezer een evaluatie en een passend plan moet formuleren. Dit zijn handige oefeningen, vergelijkbaar met het beroemde boek van Jansa en Hort (u kent uw klassiekers, nietwaar?). Een aanrader voor schaaktrainers en ambitieuze schakers met een rating tussen de 1800 en 2200.

Yochanan Afek: *Extreme Chess Tactics*, Gambit Chess, 2017. 144 blz. € 22,95.

IM Afek is ook een grootmeester, en wel in studiecompositie. Deze unieke combinatie van studievernuft en sterk toernooispel betaalt zich uit in dit prettige tactiekboek. Niet alleen komen partijen langs aan de hand waarvan de lezer zijn tactische paraatheid kan toetsen, ook presenteert Afek mooie studies die het tactische thema fijntjes weergeven. Het resultaat is een leerzaam en esthetisch boek: tactiek oefenen is nog altijd dé manier om fit te raken voor een toernooi en de keur aan magnifieke studies zorgt ervoor dat de lezer menige 'oh!' en 'ah!' slaakt. Een schitterend tactiekboek!

Ivan Sokolov: *Chess Middlegame Strategies*. Volume 2: *Opening meets Middlegame*. Thinkers Publishing, 2018. 264 blz. € 26,95. Eerder (midden 2017) besprak ik al het eerste deel van deze driedelige serie. In dit tweede deel bespreekt Sokolov de transitie van de opening naar het middenspel. Dat doet hij aan de hand van typische pionstructuren en modelpartijen. Sokolov kan de finesses van het topschaak heel goed uitleggen, en daarom is dit boek schier onmisbare lectuur, zeker voor de sterke clubschaker die regelmatig het Siciliaans, het Spaans, de

Benoni of het Catalaans speelt. Gemakkelijk is Sokolov niet – en daarbij helpt de wat onoverzichtelijke vormgeving niet mee – maar wat leer je veel!

Mikhail Shereshevsky: *The Shereshevsky Method to Improve in Chess: From Club Player to Master*. New In Chess, 2018. 352 blz. € 27,95.

Mikhail Shereshevsky, daar hebben we nu al een tijd niets van gehoord. De legendarische schaaktrainer en auteur van klassiekers als *Endgame Strategy* heeft evenwel opeens een nieuw boek gepubliceerd. En warempel, het is een mooi boek. Ik was wel even in de war omdat de inhoudsopgave twee van zijn eerdere boeken vermeldt, maar met opnieuw uitgegeven boeken hebben we niet te maken: Shereshevsky heeft zijn schaaktrainerpensioen (hij vermeldt dat hij zijn professe aan de wilgen hing in 1992) even opgeheven om zijn trainingsmethodes nog eens uit de doeken te doen. Die methoden zijn niet principieel veranderd sinds 1992, maar nog steeds heel interessant om te lezen. In het laatste hoofdstuk bespreekt Shereshevsky schaaktraining vandaag de dag. Veel verhalen, veel gedachten. Een aanrader voor hen die van schaakdenkers houden. En de leergierige schaker vindt heus ook wel het een en ander. Een rijk boek!

Cyrus Lakdawala: *How Ulf Beats Black*. New In Chess, 2018. 288 blz. € 27,95.

Dit is een openingsrepertoire voor wit dat geheel en al is opgebouwd aan de hand van de partijen van de legendarische GM Ulf Andersson. Die had een heel fijne neus voor strategische stellingen waarin niet al te veel tactisch gedoe aan de hand was. De auteur, IM en veelschrijver van schaakboeken, heeft dit positionele spel gretig opgepikt en uitgebouwd tot een eigen repertoire. Vrijwel

alle populaire zwarte verdedigingen komen voorbij, met een antidote die op Anderssons en Lakdawala's partijen is gebaseerd. Een gedegen en vrolijk boek – Lakdawala hanteert een zeer bloemrijke stijl vol metaforen – dat clubschakers die een rustige partij willen spelen zeer zal bekoren.

Viktor Moskalenko: *The Fabulous Budapest Gambit*, New In Chess, 2017. 288 blz. € 27,95.

Moskalenko is terug! Dit keer met een update van zijn boek over het Budapestgambiet: 1.d4 Pf6 2.c4 e5. Er zijn aardig wat sterke schakers die dit spelen, dus de 1.d4-speler kan maar beter goed voorbereid zijn. Zeker als Moskalenko met een boek komt, want net als zijn eerdere boeken zit ook dit boek vol met ideeën, handigheidjes, zetvolgordes en tactische trucs. Bovendien legt Moskalenko de strategie in alle verschillende structuren en stukkenformaties goed uit, dus de zwartspeler die dit boek goed leest, komt zeer goed beslagen ten ijs. Voor liefhebbers van tactisch spel met een niveau van 1800 tot 2300.

Milos Pavlovic: *The Modernized Nimzo-Queen's Gambit Declined Systems*, Thinkers Publishing, 2018. 352 blz. € 29,95.

Wat een titel, nietwaar? Het gaat me veel regels kosten om die te verklaren. Laten we het erop houden dat zwart een opstelling met ...d5 kiest tegen d4, tenzij wit de ontwikkeling van Pf3 uitstelt. Dan stelt Pavlovic de Nimzo voor. In één boek weet de auteur tientallen theoretische varianten uiteen te zetten; het verwondert dan ook niet dat hij amper plaats heeft voor tekst. Zetten, zetten, zetten. En dat is mijn voornaamste bezwaar: hoe gaat een lezer zonder fenomenaal geheugen al die varianten onthouden als hij geen kapstok aangereikt

krijgt? Wederom te gebruiken door theoriefanaten om naast hun files te leggen. Cutting edge is dit zeker.

Milos Perunovic: *The Modernized Benko Gambit*, Thinkers Publishing, 2018. 164 blz. € 25,50.

Boeken over de Benkö juich ik van harte toe, want het is een opening die gemakkelijk te leren is, menig witspeler kopzorgen bezorgt, en waarover niet al te veel boeken bestaan. Maar dit openingsboek bracht bij mij de volgende reactie teweeg: o, help. Een openingsboek vol varianten en zelfs dubieuze annotaties als 'onduidelijk' en 'compensatie'. Het doet aan als een verzameling aantekeningen die in het geheel niet voor de lezer is geprepareerd. Alleen wie al enige files over de Benkö heeft, kan ik aanraden dit boek eens in te zien en de eigen varianten ermee te vergelijken. Verder, nee, sorry, niet bruikbaar.

Franco Zaninotto: *Super Chess Kids*, New In Chess, 2018. 144 blz. € 14,95.

Dit is waarschijnlijk geen boek voor u, tenzij u kinderen hebt of schaaktraining aan kinderen geeft. De auteur, zelf een schaaktrainer (en misschien ook wel een vader), verzamelde een aantal recente partijen van talentvolle jeugdspelers en maakte er een boekje met opgaven en steunpunten voor de leraar van. Het gevolg is een handige verzameling van schaakopgaven en dingen om op te letten bij het analyseren van jeugdpartijen. Maar, zoals gezegd, het boek is eigenlijk alleen te gebruiken in die gevallen. Als tactisch opgavenboek is het geen bijzondere aanwinst.

Ook ontvingen we *Yearbook 126*, New In Chess, 2018. 256 blz. € 29,95.

Hoe Grünfeld zijn been verloor

Minze bij de Weg

Schaken is meer dan e2-e4. Gerben van Manen, die van 1998 tot 2009 de schaakrubriek in de Leeuwarder Courant verzorgde is altijd een uitgesproken voorbeeld van die stelling geweest. Zelf heb ik dat meermaals ondervonden. Wie kwam ik op een zondagmiddag in Gorinchem tegen toen ik onderweg was naar een kleine tentoonstelling over schaakkunst? Inderdaad, Gerben van Manen. En wie zat naast mij bij een schaakperformance tijdens een John Cage festival in Amsterdam? Juist, goed geraden.

Die liefde voor het schaken als cultureel verschijnsel en als bron voor anekdotes kwam sterk naar voren in de stukken die Van Manen (1946) voor de Leeuwarder Courant schreef. Natuurlijk moest hij in zijn rubriek de actualiteit volgen en uiteraard moest er veel aandacht zijn voor de prestaties van Friese schakers, maar als hij ook maar enigszins een mogelijkheid zag ruimde hij plaats in voor een mooi verhaal. Zijn rubrieken werden daardoor meer leesstukken dan schaakstukken.

Gerben van Manens liefde voor het schaken ontstond toen hij als jongetje van acht meegenomen werd naar het Hoogovens-toernooi, dat toen in het Kennemertheater in Beverwijk werd gespeeld. Omdat zijn ouders vlakbij woonden en een ruim huis hadden, waren zij uitermate geschikt om als gastgezin voor enkele deelnemers te fungeren. Dat gebeurde dan ook. Grootmeester Grünfeld was een van die gasten. Toen deze onderweg naar de speelzaal een keer zijn houten been verloor, het raakte los van de stomp, kon de jonge Gerben samen met Max Euwe als reddende engel optreden. Ja, zo'n ervaring bepaalt natuurlijk je kijk op het spel.

Wie het boek leest krijgt de indruk dat de schakers vroeger kleurrijker, onaangepaster waren, dat de topschaker van nu zakelijker is. Want het zijn vooral spelers uit het verleden die hun opwachting maken. Zij zorgden er met hun gedrag voor dat Van Manen een lekker leesbaar boek kon samenstellen. Daarbij is het net als met toetjes: niet alles in een keer opeten. Iedere dag een paar hapjes maakt het een stuk lekkerder.

Gerben van Manen: Hoe Grünfeld zijn been verloor: de mooiste schaakanekdotes uit de Leeuwarder Courant 1998-2009, 125 pagina's, gebonden in hardcover, Artisan Publishing, ISBN: 978 90 826531 7 5. Prijs € 19,95.

Als u vóór 20 juni 2018 het boek bestelt bij www.boekenbestellen.nl wordt het zónder verzendkosten toegestuurd. Het boek is ook verkrijgbaar bij de boekhandel.

Dertig jaar Stappenmethode

Van de redactie

Dit jaar is het dertig jaar geleden dat de Stappenmethode uitkwam. Deze succesvolle leermethode is ontwikkeld door Cor van Wijgerden en Rob Brunia. Een goede reden voor de redactie om Cor van Wijgerden te interviewen.

Kan je kort aangeven hoe de Stappenmethode ontstaan is?

“Ik was bondscoach (van 1981-1991 – red.) en in mijn takenpakket zaten 100 uren per jaar voor hulp aan de regionale bonden. Een van mijn doelen was dat elke regionale bond zijn eigen training voor de (top)jeugd zou opzetten - een enkele bond deed dat al wel. Niet alleen was er gebrek aan trainers, maar ook de beschikbare trainers aarzelden omdat geschikt materiaal (vooral op lager niveau) ontbrak. Dat probleem was bekend omdat Juniorenschaak van Withuis niet voldeed en de KNSB een alternatief wilde. Mijn stencils voor de landelijke top waren ‘ietsje’ te lastig.”

Wat waren jullie oorspronkelijke doelen in 1988?

“We begonnen al in 1985, en veel meer dan dat we materiaal voor trainers en leerlingen wilden maken was er niet. Voorop stond wel, dat als je leerde schaken, dat van begin af aan zo goed mogelijk moest gebeuren. We wilden dat kinderen langer zouden blijven schaken. Dat lukt alleen maar als de speelsterkte gestaag toeneemt. Als je na twee jaar nog steeds stukken weggeeft, haakt een kind vroeg of laat af. Meestal vroeger.”

Hoe keek de schakwereld tegen de nieuwe methode aan in de beginjaren?

“Wisselend. Gelukkig was er meer dan genoeg enthousiasme, en dat stimuleerde

om door te gaan. De bond stond deels aan de andere kant. De meerderheid van het bestuur wilde aan Jeugdschaak van Withuis vasthouden. Rob en ik zijn bij een bestuursvergadering van de KNSB langs geweest om onze plannen toe te lichten. De mare gaat dat de KNSB het risico niet aandurfde om een en ander uit te geven. Dat is gebaseerd op een financieel plaatje op één A4-tje van de toenmalige penningmeester. Van twee kanten kreeg ik het epistel toegespeeld. Ja, er waren zeker mensen

binnen de bond die het goed met ons voor hadden.

De financiële man ging uit van absurde bedragen: de handleiding van 128 bladzijden moest in de verkoop f 29,90 kosten, en de kostprijs voor de KNSB die hij hanteerde was anderhalf keer hoger dan de prijs die ik nu (dertig jaar later!) betaal voor een boek van 240 bladzijden bij dezelfde oplage. Er moest 93% van de oplage verkocht worden voordat de KNSB uit de kosten zou zijn. Alleen de auteurs zouden er flink aan verdienen. Voor mij was in ieder geval duidelijk dat het afwijzen van de methode al bij voorbaat vast had gestaan.”

Welke medewerking of meevallers schieten je te binnen?

“De sponsoring van OHRA en VSB kwam voor de methode op een goed moment. De persman van OHRA, Jan Rotmans, zag direct dat de losse vellen met opgaven perfect waren voor een logo. Hij vond dat prima reclame met een breed bereik en relatief lage kosten. Dat door het illegaal kopiëren de verspreiding toenam, sprak hem wel aan!

Het VSB-schoolschaakplan was voor het jeugdschaak van meer betekenis. Gelukkig kwam er een sterke kracht van de bank: Guido Lodders. Hij moest het VSB-plan in goede banen leiden. Hij zag een breder nut voor de methode. In deze tijd zijn er ontzettend veel trainerscursussen gegeven. Ik gaf er tientallen. In Apeldoorn had ik 36 cursisten, mede dankzij de plaatselijke promotor, de heer Bruins. Lesgeven stond centraal en de Stappenmethode speelde een rol. Dat kwam de verspreiding ten goede, al was het zeker geen reclamecampagne. Precies zoals ik later in Duitsland mijn workshops gaf. Prachtig hoe dat in het Duits klinkt: Der Schwerpunkt der Veranstaltung lag nicht auf der Stappenmethode als

solcher, sondern vielmehr auf der bestmöglichen kind- und entwicklungsgerechten Trainingsgestaltung.“

Ben je tevreden met wat er bereikt is?

Nee eigenlijk niet. Ik kom terug op wat ik zojuist door een Duitser heb laten verwoorden. De Stappenmethode is gemaakt om het schaken in Nederland te bevorderen en iedereen die wil de kans te geven een sterke schaker te worden. Een trainer is bijna onontbeerlijk, maar die heeft aan de handleidingen steun. Ze zijn een middel om een doel te bereiken: namelijk kinderen (en volwassenen) beter te leren schaken. Het is jammer dat andere zaken (een diploma, het nummer van een Stap, het kunnen oplossen van opgaven en de ambitie van ouders) voorop staan. Van belang is strikt genomen alleen maar de inhoud van de partijen van de leerlingen. De gespeelde zetten bepalen wat er gedaan moet worden, en, niet onbelangrijk, wat er zeker niet gedaan moet worden. De trainer moet het leerproces (met het doel beter schaken) begeleiden. Dat gebeurt veel en veel te weinig. Dat is teleurstellend omdat er in het verleden en nu genoeg voorbeelden zijn wat er bij een goede aanpak te bereiken is.

Gevolg is dat de kinderen veel minder goed leren schaken dan mogelijk is, en progressie uitblijft (dat is zo als je te snel gaat). Dat is een belangrijke reden waarom veel kinderen te vroeg afhaken. Veel tijd erin stoppen, maar toch vastlopen. Funest, want nieuwe leden moeten uit de jeugd komen. Alle aandacht moet gaan naar het vasthouden van kinderen. Dat heeft een veel grotere urgentie dan 100.000 kinderen leren schaken. Dat is goed voor de uitgever van Stap 1 (maar vast niet de bedoeling), maar structureel gaat dat - als er niets verandert - even weinig doorstromers opleveren als nu het geval is.

Natuurlijk haakt het overgrote deel van de kinderen bij de overgang naar de middelbare school af, dat is altijd zo geweest. Zorg er daarom voor dat ze op dat moment Stap 3/4-niveau hebben qua speelsterkte. Met dat niveau kun je later met goed fatsoen in een schaakclub herintreden. Met Stap 2-niveau verlies je vrijwel alles en word je geen lid.

Dit verhaal heb ik al vaak verteld, vooral aan bestuursleden, talentcoaches en trainers. Ik besef ook dat de tijd veranderd is, maar dat wil niet zeggen dat we met een betere aanpak de trend niet kunnen draaien. In het jaarbericht van 2017 van de KNSB lees ik: "In 2017 zijn er 107 Schaaktrainers 1 en 6 Schaaktrainers bij gekomen." Trainer 2 zal dat wel zijn (Stap 2 en Stap 3). "In 2017 is de commissie Kadervorming niet samengekomen." Dat schiet dus niet op.

Positief is dat een deel van de jeugd wel doorbreekt. Dat bewijst dat het kan: goede training en hard werken is de voorwaarde. Talent is handig, maar niet noodzakelijk. Wie zei ook al weer dat hij iedereen die ervoor wilde werken 2300 kon laten halen?"

Wat is de voornaamste rol van Rob Brunia geweest?

"Verreweg zijn belangrijkste inbreng was zijn aanpak hoe je kinderen (en beginners in het algemeen) schaken moet leren. Je moet uitgaan van hoe een kind speelt, en niet van de spelregels. Mat (zetten) moet wachten. Verder kwamen natuurlijk zijn opleidingen (pedagogiek en neurologie - niet afgemaakt) goed van pas. Voor mij was zijn kennis en enthousiasme een stimulans om van een zo breed mogelijk gebied veel meer te weten te komen. Nog steeds houd ik de onderwijskundige ontwikkelingen die voor de methode van belang zijn zo goed mogelijk bij. Beiden fungeerden we als elkaars klankbord. Met plezier denk ik terug

aan onze wekelijkse bijeenkomsten en de vele treinreizen die we samen maakten op weg naar trainingen."

Is de methode nu voltooid of zijn er nog steeds verbeterpunten?

"Af is een methode nooit. Niet voor niets breng ik nog steeds wijzigingen aan in de handleidingen en werkboeken. Voor de goede orde: ik vind ze nodig. De handleidingen van Stap 1, 2, 3 en 5 zijn de laatste vijf jaar redelijk ingrijpend veranderd.

Een wijziging die op zijn plaats zou zijn is een psychologische. De stappen 1 tot en met 6 zouden herverdeeld moeten worden van 1 tot en met 12. Schakers, kinderen, ouders, en helaas ook trainers, zien het doorwerken van een stap als doel. Het kunnen oplossen van de opgaven en het behalen van een diploma zegt weinig over de speelsterkte. Ook rating zegt op laag niveau niet heel veel, al is die wel een indicatie. Het toeval speelt in de partijen op dit niveau nog een grote rol. Als de tegenstander drie stukken voorstaat maar mat in één toelaat, wint vast niet de sterkste speler. De nummering wijzigen is praktisch niet haalbaar. Kortom, een historische inschattingsfout."

Waar ben je het meest trots op als je kijkt naar de methode?

"Trots ben je als je iets presteert waarvan je dacht, dat kan ik niet, en het lukt toch. Voldoening dekt de lading beter. Ik ben tevreden over het geheel. Genoeg anderen denken er ook zo over. Het meest recente 'bewijs' mailde Victor Hendriks (op eigen initiatief bezig met een promotietoer van drie maanden!) me uit Amerika: "Veel trainers gesproken en veel lovende woorden gehoord. Een lerares in het bijzonder. Zij heeft een full time baan bij een scholen-district maar geeft enkel schaakles. Ze vertelt

iedereen hoe ongelooflijk goed de Stappenmethode is. 'The best you've ever seen', en laat dan vol passie de opgaven zien die zij het meest uniek vindt.

'If you would, next time you speak to Cor, please tell him how much I love his work and how much it helps me every day. It's such an amazing life work.'

Waarom heb je amper van marketing gebruik gemaakt?

"Rob en ik hebben twee jaar tijd geïnvesteerd om de methode op te zetten. Wij verdienden ons brood op een andere manier. Mijn leerlingen die destijds op bezoek kwamen voor de training prijzen nu nog de uitstekende kwaliteit van de lunch. Daarop hoefde dus niet bezuinigd te worden. De startkosten waren te behappen, en zoals gezegd was de ondersteuning van OHRA en VSB in het belang van beide partijen. De KNSB droeg ook bij aan de kosten maar verdiende er door de verkoop ook aan. De mond-tot-mondreclame voldeed uitstekend en de omzet steeg gestaag. Ik heb dus nooit overwogen om te adverteren, of wat dan ook. Het feit dat de prijs van de werkboeken van 56 bladzijden sinds 1993 (f 10,00) met niet meer dan ruim 1% is gestegen, geeft aan dat geld verdienen niet de echte drijfveer was of is (€ 4,60 = f 10,14 gulden). Ik vermoed dat de inflatie hoger ligt!"

Hoe ziet de (nabije) toekomst van de Stappenmethode eruit?

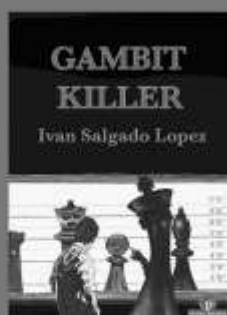
"Ik wacht de ontwikkelingen af. Ik verwachtte in 2006 al een terugloop van de verkoop maar het tegenovergestelde is waar, al lopen de hogere stappen in Nederland een stuk minder. Gelukkig voor mij is er meer buitenland dan binnenland. Genoeg mensen begrijpen dat de computer toch niet het verwachte wonder is. Laat ik wat aan reclame

doen: Zie Handleiding voor schaaktrainers Stap 2.

Nieuwe boeken komen er waarschijnlijk niet meer. Stap 1 tot en met Stap 3 is volledig. De mixboeken zijn een succes. Deze zomer moet er al een herdruk voor Stap 1 mix komen. Twee boeken stonden gepland: een over het bespreken van partijen, en de ander over de opening. Beide voor een markt (Stap 3 en hoger) die fors krimpt. Ander materiaal voor de hogere stappen blijft geduldig op mijn computer staan."

Een overzicht van het Stappenmateriaal

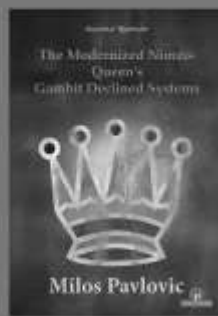
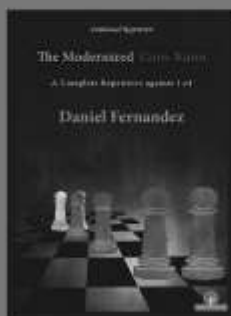
ALWAYS ONE MOVE AHEAD

ALL BOOKS AVAILABLE NOW!

SUMMER
2018

WWW.THINKERSPUBLISHING.COM

Financieel jaarverslag 2017

Albert Riemens, penningmeester

Na in 2016 een fors verlies van bijna € 10.000 te hebben geleden, is 2017 afgerond met een bescheiden verlies van € 1.528. Sinds het vervallen van de waarderingssubsidie van de gemeente Amsterdam in 2016 (€ 29.270 in 2015) is dit het tweede achtereenvolgende jaar met een negatief saldo. Dit saldo lijkt zich in een positieve richting te ontwikkelen, maar de bescheiden omvang vertekent de werkelijke situatie. Er was een reeks van meevallers: een teruggave van servicekosten (van € 2.100) en de verkoop van boeken en andere waardevolle items van bijna € 11.500 terwijl € 4.000 begroot was. Tevens waren de managementkosten € 3.000 lager dan ingeschat.

De inkomsten via donaties blijven hoog. We merken dat de donateurs met ons meelevend, met name in december hebben velen een (vaak aanzienlijke) donatie voldaan. Het is goed te zien dat menig donateur het MEC een warm hart toedraagt. De bijdragen van de donateurs blijven zeer belangrijk, mede gezien de meegevallen opbrengsten in 2017, die als incidenteel moeten worden bestempeld.

De bijdrage van de KNSB is licht gestegen. Met een bijdrage van € 0,50 per lid draagt ieder lid een steentje bij aan het MEC, waarvoor onze grote dank!

Het bedrag dat de actie Vrienden van Euwe opbrengt is licht gestegen, van € 11.540 in 2016 naar € 11.670 in 2017. We zien dat een deel van de Vrienden wiens contract is verlopen een nieuwe overeenkomst afsluit. Al met al is de Vriendenactie een cruciaal onderdeel van het verdienmodel van het MEC. Al vanaf € 120 per jaar kunnen mensen Vriend worden en fiscaal-vriendelijk hun bijdrage aftrekken.

HouseCheck is subsponsor voor een bedrag van € 7.800 in 2017 en gaat door in 2018. De

boekenschenken blijven komen alsmede andere vormen van schenkingen, variërend van schilderijen met een schaakthema tot postkaarten met handtekeningen van vroegere schaakcoryfeeën. We zijn bijzonder dankbaar voor de aanzienlijke opbrengst die dit op de boekenmarkt en internetveiling heeft gebracht. Deze opbrengst valt onder schenkingen.

Er is een zeer bescheiden positief resultaat op activiteiten geboekt, dit valt onder overige baten. Op het Pleinfestival werd een aardig resultaat geboekt dankzij het optreden van de Chessqueens, die zich belangeloos hebben ingezet. Dit is een bijzonder compliment waard! Voorts heeft de Ondernemersvereniging Max Euweplein € 2.500 bijgedragen.

We zijn nog steeds op zoek naar extra sponsoring voor het Pleinfestival, dat als doel heeft om het publiek in contact te brengen met de schaaksport. Het is goed te zien dat de Ondernemersvereniging al vele jaren samen met het MEC het Pleinfestival, het jaarlijks hoogtepunt in de activiteiten, mogelijk maakt.

Er zijn meerdere acties opgezet die tot extra inkomsten leiden, zoals de Vriendenloterij en de donatiebox. De Euwepas heeft helaas niet het gewenste effect gehad, vandaar dat we met de Euwepas zijn gestopt. SponsorKliks heeft € 270 opgebracht, de opbrengst is stijgende, er is meer potentieel. Met SponsorKliks kan via de MEC-website worden ingelogd op webwinkels van Booking.com, KLM, Coolblue, Bol.com, etc. Een percentage van de aankoop, 1 tot 10%, gaat naar het MEC.

Tot slot een woord van dank aan de vrijwil-

ligers die zich vaak al jaren lang onbezoldigd inzetten voor het MEC. Zij maken de activiteiten van het MEC mogelijk!

De financiering van het MEC is voor 2018 gedekt door vrij beschikbare reserves van circa € 48.000.

Het MEC is nog steeds niet financieel boven water. Uw hulp is als altijd van harte welkom, alsmede goede ideeën ter verhoging van de inkomsten! Als u suggesties heeft, neem gerust contact op met Eddy Sibbing (euwemec@xs4all.nl).

Staat van baten en lasten over 2017 (in euro's)

	<u>Exploitatie 2017</u>	<u>Exploitatie 2016</u>
Baten		
Donateursbijdragen en giften	23.246	24.835
Giftenbox	1.094	950
Vrienden van Euwe	11.670	11.540
KNSB (Euwe-heffing)	10.525	10.370
Sponsorbijdragen	7.800	7.800
Financiële baten	43	187
Legaten en schenkingen	11.521	4.020
Euwepas	45	255
Overige baten	3.995	2.052
	<hr/>	<hr/>
Som der baten	69.939	62.009
Lasten		
Personeelskosten	19.025	19.775
Huur gebouw	27.472	27.411
Service- en huisvestingskosten	14.520	15.452
Overige lasten	10.450	9.102
	<hr/>	<hr/>
Som der lasten	71.467	71.467
	<hr/>	<hr/>
Saldo	-1.528	-9.458

Zie op www.maxeuwe.nl, kopje 'Steun ons', hoe u het MEC kunt steunen.

Donateurs, schenkingen en vrijwilligers

Donateurs en Vrienden van Euwe

Het tweede jaar zonder subsidie van de gemeente Amsterdam zijn we uitstekend doorgekomen, met name door de fantastische steun van onze donateurs en Vrienden van Euwe. Bij deze Nieuwsbrief treft u een acceptgiro aan voor 2018. Wij hopen dat uw steun onverminderd zal zijn.

Alle donateurs en Vrienden van Euwe: bedankt voor uw ondersteuning!

Schenkingen

De afgelopen periode hebben we weer veel fraaie schenkingen ontvangen. Van Kick Langeweg, John van de Laar, Jan van den Bergh, Jelmer Sminia, Eric Roosendaal, Johan Booi, Leo Diepstraten, Jan Franssen, Karin Verheggen, Joke Kruijver (via Jan Rot) en mevrouw Lonis hebben we talloze schaakboeken en -tijdschriften ontvangen.

Van Peter Boel ontvingen we twee door hem geschreven boeken: "Drie paarden" en "Vijftig schaakzomers". Van Helga-Schuijff-Sirks kregen we twee originele brieven van Euwe. Ten slotte zat bij de schenking van Leo Diepstraten een fraai tinnen schaakspel.

Alle schenkers hartelijk dank!

Sponsors

Daarnaast wordt het MEC ondersteund door de Koninklijke Nederlandse Schaakbond, de Ondernemersvereniging Max Euweplein, HouseCheck, New in Chess, Thinkers Publishing, De Beste Zet, DGT en Schaak- en Gowinkel Het Paard. Het Holland Casino heeft niet alleen de uitreiking van de Euwering voortreffelijk verzorgd, maar zal het komende seizoen ook de grootmeester-trainingen sponsoren.

Bestuur

Jeroen van den Berg is gestopt als bestuurslid van het MEC. De toernooidirecteur van Tata was sinds 2006 lid van ons bestuur, maar heeft het te druk om zijn bestuursfunctie bij het MEC naar behoren in te vullen. We bedanken Jeroen voor de jarenlange inzet voor het MEC!

Inmiddels hebben we een nieuw bestuurslid mogen begroeten, die zichzelf voorstelt:

Mijn naam is Jesús Medina, 48 jaar oud, getrouwd met Yaprak en vader van Alyssa (10) en Lara (6). Ik ben werkzaam als Global Account Manager bij Amadeus IT Group, een wereldwijd IT-bedrijf voor de reis-industrie. In september 2017 heb ik het initiatief gelanceerd om in Nederland schaaktafels te plaatsen in openbare ruimtes. Mijn doelstellingen, als bestuurslid van het MEC, zijn onder andere om partnerships aan te gaan met interessante bedrijven die het MEC willen steunen. Mocht u ideeën of suggesties hebben op dit vlak, neemt u gerust contact met mij op: 06-10015020.

Jesús speelt (met wit) een partij tegen Kees Geldof, wethouder van Leidsche Rijn

Vrijwilligers

De afgelopen periode is Frans Altena gestopt als vrijwilliger, maar heeft Pieter Beekhuizen (20 februari 1979) zich aangemeld als nieuwe vrijwilliger. Hij stelt zichzelf voor:

Ik heb het schaken geleerd van mijn vader Bas Beekhuizen, een bekende schaakfotograaf. Vanaf zeer jonge leeftijd schaakten mijn broer en ik, wanneer we bij hem waren, van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat. En zo was de interesse voor het spel gewekt. Al snel sloten wij ons aan bij Isolani, de club waar mijn vader speelde. Daar was aardig wat jeugd, zodat we het erg naar onze zin hadden. Ik heb toen onder andere meegedaan aan de Amsterdamse jeugdkampioenschappen, schoolschaaktoernooien en schaken op het Spui.

Toen ik op de middelbare school zat, ben ik gaan voetballen bij RAP. Schaken deed ik toen amper nog. Na mijn HAVO te hebben afgerond, heb ik bij diverse banken gewerkt. De liefde voor het spel gaat echter nooit verloren, dus toen ik van mijn vader te horen kreeg dat het MEC vrijwilligers zocht, was ik graag bereid om twee dagen per week te komen helpen.

Pieter Beekhuizen, onze nieuwe vrijwilliger

MEC-KALENDER

De komende maanden staan de volgende activiteiten op het programma:

Zaterdag 30 juni

Woensdag 10 oktober

Zondag 14 oktober

Woensdag 14 november

Zaterdag 17 november

25° Pleinfestival (van 12.00-16.30 uur)

Training door grootmeester **Yasser Seirawan**

Speltoernooi Holland Casino (zie achterkaft)

Training door grootmeester **Jan Timman**

De halfjaarlijkse **boekenbeurs** van 11.00-14.00 uur

Kijk op www.maxeuwe.nl voor meer informatie over deze activiteiten.

TRY YOUR LUCK!

EXCLUSIEF SPELTOERNOOI DOOR HOLLAND CASINO EN DE MAX EUWE STICHTING

ZONDAG 14 OKTOBER
AMSTERDAM CENTRUM

Noteer het alvast in uw agenda! Dit unieke speltoernooi combineert schaken met klassieke casinospelen zoals Amerikaanse Roulette, Black Jack en Poker. Meer informatie volgt.

Interesse? Reserveer alvast uw plaats via euwemec@xs4all.nl

HOLLANDCASINO.NL
Bezoekadres: De Kade 10-12, 1017 CA Amsterdam

HOLLAND CASINO
HET ENIGE ECHTE CASINO